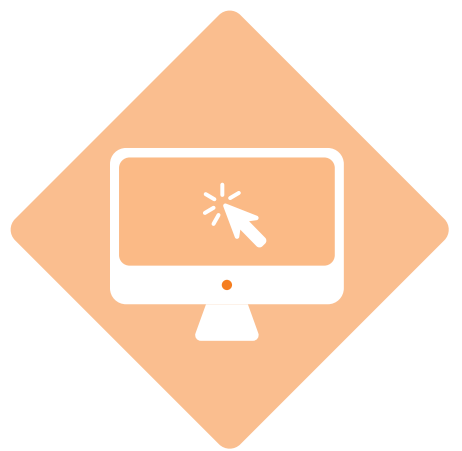
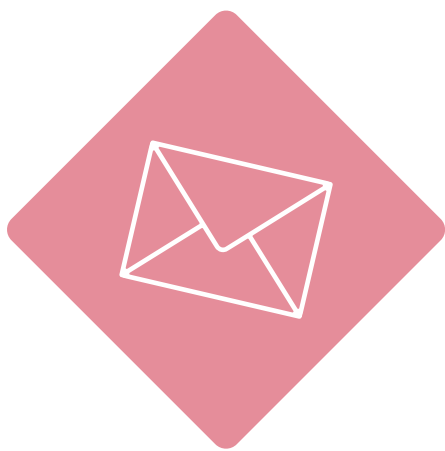

Aaqqissuussaanikkut nakkaakkiartorneq:

*2022-mi innuttaasut Tiliumut
saaffiginnissutaannit misissueqqissaarneq*

Kolofoni

Saqqummersitsisoq: Tilioq 2023

Allaaserinnittoq aaqqissuisorlu: Emma Christensen, Anja Hynne Nielsen

Assit: Tilioq, nammineq assiliasat

Nutserisoq: Tukummeq Maliina Møller-Steffens

Ilusilersuisoq: irisager.gl

IMARISAI

- 4 Siulequt
- 6 Aallarniut
- 7 Innersuussutit
- 9 Saaffiginnissutit
- 11 Angusat pingaarnerit
- 13 Inatsisitigut isumannaatsuuneq
- 15 Ilaqutariittut ingerlanerliornerit
- 17 Kikkut saaffiginnittarpat?
- 19 Misissueqqissaarnermi periaaserineqartoq

Inuit innarluutillit pillugit
oqaaseqartartoq Anja
Hynne Nielsen

Siulequt

Asasara atuartoq

Tiliup innuttaasut saaffiginnissutaannik misissueqqissaarnerisa sisamassaata maanna illit atuakkat kisitsisinik paasissutissanillu 2022-meersunik tunngaveqarpoq. Paasissutissanit erserpoq inuit pisinnaatitaaffii pingaaruteqarluinnartut tunngavigalugit Kalaallit Nunaanni innuttaasut sumiginnagaasut. Paasinarsivoq kukkusooqartartoq inuiaqatigiinnilu sanngiinnerpaat – tamatta kivitassaraluavut – mamianarluinnartumik sumiginnagaasut. Inuit inuunerannut amerlasuutigullu ilaqutariinniittut tamarmik inuunerannut tunngaviusut sunnigaasarput. Ilaqutariit inuillu ataasiakkaat ingerlalluurtut nukillaariartorput siunissamilu periarfissaminnik arsaagaasarlutillusooq. Atornerlulertoqartarpoq, angerlarsimaffeeruttoqartarpoq imminullu toquttoqartarluni. Kisitsisaatigineqanngitsullu amerlaqaat.

Tiliumi takugajupparput pisortat suliffeqarfiutaat uagut-sinnik imaluunniit asasatsinnik innarluuteqalartunik isumaginnittussaagaluit ingerlanerliornerannik. Kommunit, najugaqatigiiffiit, meeqqeriviit, atuarfiit sullissiviillu allat ingerlanerliorput. Nakkariartorfiupput – akornissaqaratik. Kingunipiloqartarpoq. Kingunerluutaasartut ilagaat ilaqutariit nukissaruttarnerat – taamatut sumiginnaasoqartartillugu sivisuumik napasooqarsinnaanngilaq.

Politikkikkut naammattumik piumassuseqartoqannginnera, soqutiginninngittoqarnera aamma aningaasaliisoqan-

nginnera pissutigalugit nakkaakkiartortoqarpoq. Tamatumani inunnik isiginnittaaseq, isumaginninnikkut nakkutiginnittariaaseq aaqqissuussaannikkullu ajornartorsiuteqarpoq pissutaavoq. Nakkaakkiartornerlu siaruaappoq – tamannalu inuiaqatigiinnut akisuvoq.

Misissueqqissaarnermi erseqqissarneqarpoq ikiortissarsinissaq tusarnaarneqarnissarlu inunnut innarluutilinnut ilaqutaasunullu ajornakusoorajuttoq – allaammi annilaarnartunik atugaqaraluaaraanni tamanna pisarpoq. 2022-mi innuttaasunik amerlasuunik oqaloqateqarpunga. Meeqqat atuariartorumajunnaartarput saniatigullu allanik nappaammik suussuserneqartarput – akuliuttoqassananilu. Inuusuttut innarluutillit allanik suliniuteqarfiginagit siusinaartumik soraarnerussutisiaqalernissamik illunilu paaqqinnittarfinni najugaqalernissamik neqeroorfigineqartarput. Qanigisaasut tusaaneqarneq ajorlutillu ikiorneqarneq ajorput 'piuminaatsutullu' ajornartorsiutaasunullu aallaaviusutut nalilerneqartarlutik. Taasassat ikinngeqaat. Arnamat inersimasumut arlalinnik innarluutilimmut anaanaasup oqaluttuuppaanga oqartussaasunit, pisortat suliffeqarfiutaanni pisortaasunit, politikerinit kommuninillu ukiuni qulikkuutaani arlalinni sumiginnagaasimallutik; paaqqinnittarfinni nakuusertoqarsimaneranut takussutisat misissuivigineqarsimanngisaannarput. Taassuma allallu pisortat, sulisut politikerillu tusarnaarnatik imaluunniit pissutsit pisulluunniit ilungersunartut iliuuseqarfiginagit illersoaqatigiittarnerat oqaluttuaraat. Qaqutigunnaq ta-

makku tusagassiuutitigut eqqartorneqartarput – soorlu lvaqqamut Qeqqatalu Kommunianni pisumut tunngasut 2022-mi tusagassiuutitigut tusarsaammata. Tiliumi nalunngilarput suliat ataasiakkaaginnaanngitsut. Nalunngilarputtaaq kisitsisaatigineqanngitsut amerlaqisut. Takusinnaavarput aqqissuussaannikkut ajornartorsiutit pissutaa-gajuttartut. Qangalili – aamma 2023-mi maajimi ataatsimeersuortoqarmat – tamatuminnga erseqqissaasarpugut. Maanna naatsorsuutigaarput politikereit aalajangiisartullu iliuuseqassasut.

Inuit innarluutillit inatsisitigut isumannaatsumiinngillat. Tassa pissutsit piviusut taamaapput. Aqqissugaalluortoqartussaagaluortoq naatsorsuutiginnittoqarsinnaanngilaq, isumannaassuseqartussaagaluortoq aarlerinartoqarlunilu annilaanganartoqarpoq, inatsisinillu maleruaasoqartussaagaluortoq kukkusoqartarlunilu inatsisinik unioqquitsisoqartarpoq. Inatsisitigut isumannaassuseqar-nissaanik qulakkeerigaanni imaannngilaq uagut innuttaasusugut eqqortumik ilionerarneqartuassasugut. Inatsisitigut isumannaassuseqarpat uagut innuttaasut oqartusaasut inatsisinik tunngavissanillu atuuttunik maleruaajumaarnerat pissutissaqarluarluta naatsorsuutigisinnaasari-aqarlugulu tutsuigisinnaasariaqarparput. Inatsisitigut isumannaassuseqarpat innuttaasut tamarmik immikkut pi-sortatigut oqartussaaffeqarfiisa asuli innarliinerinut aku-liunnerinullu piareersimaffigiuminaatsunut illersorneqas-sapput.

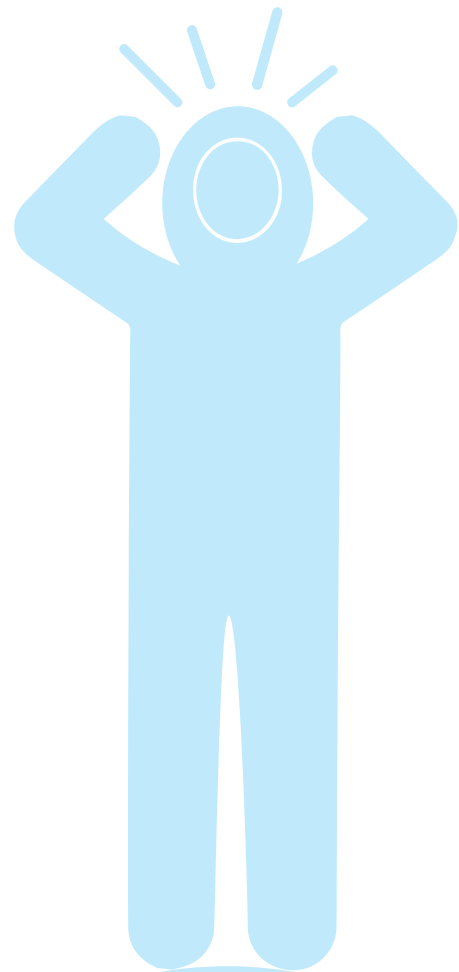
Tiliutum saaffiginnissutigineqartut ilungersunartuugajul-lutillu nukinginnartuugajupput. Innuttaasut naammagitaallioraluarlutik, isumakuluutitik pillugit allagaqarsima-galuarlutik aamma nalunaaruteqaraluarlutik ikiorneqarsi-masannginnertik pissutigalugu saaffigineqqittarput. Taamaattumittaarlu suliasat suliariniarnerat sivirusarpoq. Ajornartorsiutaasullu taamaalillutik imaannaannginneru-jartuinnarlutillu akitsoraluttuinnartarput. Kisitsisaatige-rikkattalu saniatigut kisitsisaatigineqanngitsut amerla-qaat – tassa taakku saaffiginneq ajortunut tamanut tunngasut.

Naalakkersuisut, Inatsisartut, kommunit, pisortat ingerlat-siviisa namminersorlutillu suliffeqarfiutillit ajornartorsiuti-nik ersiutaasunik taakkuninnga iliuuseqarfiginnittalernis-saannut piffissanngorpoq.

Inuulluaqqusillunga

Anja Hynne Nielsen

Inuit innarluutillit pillugit oqaaseqartartoq

Aallarniut

Tiliup innuttaasut saaffiginnissutaannik misissueqqissaarnerisa sisamassaanni erseqqippoq aaqqissuussaannikkut ajornartorsiuteqartoq. Ajornartorsiutit taakku inuit ataasiakkaat, suliaqarfiit innuttaasullu immikkut ittut ajornartorsiutiginnangilaat, aammali aaqqissuussinerit akuliufigineqartariaqarnerannik paasinarsitsippot. 2022-mi saaffiginnissutigineqartunit erserpoq ajornartorsiutit ukiorpassuarni kingullerni tamanut saqqummiuttarsimasavut sulii innuttaasunit ima atugaatigisut innuttaasut taakku sakkortuumik imminut illersoriartariaqartutut misigisarlutik. Ajornartorsiuterpassuit siammasissumik atugaasut ataasiakkaarlugit aaqqinniarneqarsinnaanngitsut taakku suliaqarfinit arlalinnit qaapiaannarnagit sukumiisumik suleqatigiissutigineqartariaqarput.

2022-mi inuit oqaluttuassaannik taakkuninnga katersuinitinni Tiliup soqutigisaqarfiata siammasissup iluani allamik ukkataqarsimavugut. Ukioq nukissanik qitiusunillu nutaanik pilerfiuvoq. Inuit innarluutillit pillugit oqaaseqartartortarpugut, Anja Hynne Nielsen, taannalu suliaqarfimmu matumunnga nutaanik pullaveqarlunilu isumasarsiasaqarpoq. Inuit innarluutillit pillugit oqaaseqartartoq innuttaasunik siunnersuinerimik pingaarnepaatitsisimavoq, tamannalu suliatinni immikkut pingaarnersanngorsimavoq. Ilaatigut tamatuma kinguneranik Marita, isumaginninnermut siunnersortaasoq, atorfinitsitaavoq maannalu innuttaasunik uagutsinnut saaffiginnittunik pitsaanerpaamik tapersersuillunilu siunnersuisinnaalluni. Sumiiffinni ikittuinnaanni innuttaasut akissutissarsiffiginnaasaminut saaffiginnissinnaapput ingerlariaqqinnissaminnullu iluaqutigisinnaasaminnik siunnersorneqarsinnaallutik. Taamaattumik Tiliup Maritamik atorfinitsitsinera pingaaruteqarsimavoq, maanna Marita siunnersuinitta inatsisinut naapertuunnissannik innuttaasunullu pitsaanerpaanissaannik qulakkeerisnaammatt sapinngisamillu pitsaanerpaamik siunnersuinissamut isumaginninnikkut piginnaasaqarmat. Marita 2022-mi maajiugaa Tiliumi sulilerpoq sulileramilu innuttaasut innarluutillit taakkualu qanigisaasa tamarmik immikkut pisariaqartitaat naapertorlugit siunnersorneqarsinnaanissaannik qulakkeerinnissaq suliniutigingaatsiarsimallugu. Tiliup naleqartitaasa tungaviusut ilagaat tatiginassuseqarnissaq, aatsaallu tatiginassuseqarsinnaavugut pissutsinik inuit innarluutillit atugaannik paasinnikkutta. Taamaattumik innuttaasunik siunnersuineq oqaloqateqarnerlu suliatia ilagaat pingaarutilerujussuit, innuttaasullu tatigalutalu ammaffigimmatigut qujamasoqaagut.

Tiliumi innuttaasunik siunnersuisarfimmi nutaanik sulisoqalernikkuttaaq saaffiginnissutigineqartut suunerannik ilisimaarinninnerulersinnaasimavugut. Maluginiarparput saaffiginnissutigineqarajunnerusut ukiuni siuliinisut ittut, innuttaasunit saaffiginnissutigineqarnerusartoq sulii tassammat pisortaqarfinit ikiorneqannginneq.

Innuttaasullu saaffiginnissutaannik misissueqqissaarnermi matumani saaffiginnissutigineqarajunnerusut taakku samminerussanngilavut, kisitsisit ukiup tamatuma siulianisut iinnarmata. Inuit aaqqissuussinernut attaveqarnerminni qaangerniartagaat, akornutaat ajornartorsiutigisartagaallu imminnut eqqaanarput. Isornarpoq ajornartorsiutit taakku ukiut tamaviisa atugaasarnerat. Sammeriikkatsinnilli uteqattaariumanata maanna suliasat ilungersunarnerit nuna tamakkerlugu nalinginnaanngikkaluarlutik aaqqissuussinikkut tunngavissaqarlularunnaariartorerata inunnut ataasiakkaanut qanoq kingunerluutaasinnaanera samminerussavarput.

Erseqqilluinnarpoq pisortat suliffeqarfiutaat suliniuteqartartut innuttaasut pisariaqartitaannik pisinnaatitaaffiinillu eqqortitsinngitsunik. Taamaattumik innuttaasut innarluutillit ilaqaataallu ilorrisimaarlutik inuunissamut, inuttut immikkut ataatsimullu iluatsinnissamut inuiaqatigiinnullu tunniussaqaarlularnissamut pisariaqartitaminnik ikiorneqarneq ajorput. Tapersersorneqannginnamik ilaqutariittut inuunerat sequmikkiartortarpoq, tamatumalu kinguneranik ajornartorsiutigiligaat inuiaqatigiinnut sunniuteqanngaartarput.

2022-mi Tilloq peqatigiiffiit
isumasioqatigiissitsineranni
sammisaqartitsineq

Innersuussutit

Inatsisit akuersissutigineqartarput innuttaasut atugarissaarnissaat toqqissisimanissaallu qulakkeerniarlugu, isumaqatigiissuortoqartarporlu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik qulakkeeriniarluni, soorlu Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaannut tungatillugu taamaaliorqarsimasoq, inuit innarluutillit inuiaqatigiinni peqataasinnaaniassammata, suusupagissaanngitsumik naleqquttumillu inuusinnaaniassammata ilorrisimaarlutillu inuunissaminnut ikorfartorneqarlutillu ikiorserneqarniassammata. Ajoraluartumik misissueqjissaarnermi matumani erserpoq inatsisit isumaqatigiissutillu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffigisamittut ikiorneqarnissaannut qulakkeerutaanngitsut. Ajornartorsiutit nalunaarusiami matumani paasisstissisutigisatta ilarpasui ilungersunartuupput, Naalackersuisullu Inatsisartullu, kommunit atuarfiillu, peqqinnissaqarfik politiillu taakku pimoorussillutik akuliuffigisariaqarpaat. Aamma taakku tamarmik suliniuteqaqatigiittariaqarput, Kalaallit Nunaata pisussaaffiinik eqqortisinissaq piinnarnagu, aammali Kalaallit Nunaanni innuttaasut pineqarmata, taakkualu inuulluarnissaat atugarissaarnissaallu ilungersuutigineqartariaqarmat.

Tiliumi aaqqiissutaqaataarusukkatta pingaarnernik innersuussuteqarpugut inatsisinik, malittarisassanik anguniakanillu Kalaallit Nunaanni innunut innarluutilinnut tungassuteqartunik qanoq atulersitsillu arnerusinnaanerput pillugu.

Tiliup innersuussutigaa:

- Inatsisartut Naalackersuisullu FN-ip inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni inatsisinut ilanngutitissagaat.
- Inatsisartut Naalackersuisullu inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip maleruarneqarnissaa inuillu innarluutillit inatsisitigut isumannaatsuunissaat qulakkeermallugu aningaasaqarnermut inatsimmut aningaasaliissuteqassasut.
- Naalackersuisut aamma Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik inuit innarluutillit, pingaartumik meeqqat innarluutillit pillugit pisortat suliffeqarfii soorlu peqqinnissaqarfik, kommuni, meeqqat atuarfiat, ilinniarfeqarfiit aamma Majoriami akisussaaffiit akimorlugit ataatsimut isiginnittariaatsimik ataqatigiissaakkamillu suliniuteqarnissamut malittarisassiussasut. Tamanna ilaatigut pitsaaneruseqarfiit pilertorneruseqarfiit innarlummi / nappaammik suussusersinissamut, sungiusarnissamut, ikiorsinissamut, sulinermit isertitassaraluanik annaasanut taartisinissamut, tapersersorteqarnissamut aamma ilinniartinneqarnissamut qulakkeerutaassaaq.
- Naalackersuisut Isumaginninnermullu Aqutsisoqarfik 'ataatsimik aqqutissaqartitsinermik politikkimik' atulersitsissasoq, taamaasilluni innuttaasoq ingerlatsivimmi aalajangersimasumik ataatsimik attaveqaaserlugu, attaveqaataasullu immikkoortortaqarfiit suleqatigiiffiillu

akornanni ataqatigiissaarinermik akisussaattillugu. Aalajangersimasumik saaffigisartagaqarnikkut innuttaasup oqartussaasullu akornanni attaveqatigiinneq oqiliartussaaq innuttaasumullu tamanna aamma oqilisaataassalluni.

- Meeqqanut, Inuusuttunut Ilaqutariinnullu Naalakkersuisoqarfik suliassanik suliarinninnermut kommuninilu innut innarluutilinnut tapiissutaasartunut ilassutinut atatillugu aaqissuussaanikkut ajornartorsiutit ilaqutaasunut qanigisaasunullu qanoq sunniuteqartarannik tamakkiisumik misissuissasoq. Missiliuussinerit naapertorlugit Kalaallit Nunaanni innuttaasut 20%-iisamissaanniittut innarluuteqarput taakkunungalu qanigisaasut suli amerlanerullutik ilaqutariillu ingerlanerliulernissaat kipiluttunartumik pinngitsooruminaappoq, tamannalu ataatsimut isigalugu inuiaqatigiinnut amerlasuunut annertuumik kingunerluuteqarsinnaavoq. Tamatuminnga suliniuteqarneq ilaqutariit sapileqqasut ingerlalluaqqilernissaannik qulakkeerutaaginnarnani pisortanit tapiissuteqarneq ajortunit periarfissiissaaq.
- Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik sullissisartunik pikorissaaniarluni qaammatit pingasukkaarlugit masterclassimik ilinniartitsisassasoq. Tamatumunnga ilaatinneqarsinnaavoq Isumaginninnermi Naammagittaalliu-teqarfimmit Ombudsmandimilluunniit aalajangiussanik suliaqarfiullu iluani inatsisinik ilisimasanillu nutaanik misissuineq.
- Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik pisortat suliffeqarfiutaanniittuni atugarissaartoqarnissaa qulakkeerumallugu misissuissasoq. Tamanna sulisut taarsaannerannik annikillisisissaaq innuttaasullu pisortat oqartussaaffeqarfiinut ikiortissarsiorlutik attaveqartuarnissaannik attaveqartarnerisalu ataqatigiinnissaannik qulakkeerutaassaaq. Tamanna isumaginninnermi politikkikkut siammasissumik, innarluutilinnik suliaqarfimmiinnaangitsoq suliniutigineqarnissaanut innersuussutigineqarpoq.
- Inuit innarluutilit tapersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaanni § 22, imm. 2 naapertorlugu kommunit tamarmik suliassanik suliarinninnerup naamassinnaanut piffissaliussat erseqqillutillu tamanut ammanissaat qulakkiissagaat.
- §71 naapertorlugu kommunit tamarmik tamanut ammasunik innunik innarluutilinnik tapersersuinnermut pitsaassutsimut najoqqutassiussasut aamma taakkuninnga ukiut tamaasa misissuisassasut.

- Kommunit tamarmik sullissinerup pitsaassusaanik, ilaatigut siunnersuisussaataitanermik allattuisussaataitanermillu eqquutitsinissamut suleriaatsinik ersarisunik malittarisassiussasut.
- Kommunit tamarmik sullissisut piffissap aalajangersimasup iluani qassinik suliassaqarsinnaanerannik malittarisassiussapput sullissisullu malittarisassiat naapertorlugit suliareqqusaasunit amerlanerusunik suliassaqaraangata taamatutaaq malittarisassiussapput.
- Suliffeqarfinni aamma nuna tamakkerlugu suliniutit pitsaasumik atuutilersinnaaqqullugit kommunit tamarmik nakkutilleeriaatsinik atulersitsissasut.
- Naalakkersuisut Isumaginninnermullu Aqutsisoqarfik kommunini inatsisit nutaat pitsaasumik atulersinneqarnissaannik inatsisioersullu maleruarneqarnissaannik qulakkeerinnissaq siunertaralugu nakkutilleeriaatsinik paasissutissanillu katersueriaatsinik atulersitsissasut.
- Aaqqiissutissatut aalajangiunneqartut inuit innarluutilit pisariaqartitarpiaannik matussusiinersut qulakkeermallugu innarluutilinnut atatillugu suliaqarfinni politikkikkut, aningaasaqarnikkut isumaginninnikkullu nutaanik suliniuteqartoqaleraangat Tilioq soqutigisaqatigiillu naleqquttut allat aaqqiissutissarsionernut peqataatinneqartassasut.
- Tilioq peqatigiiffiillu soqutigisaqatigiillu naleqquttut allat suliniutigineqartuni, pilersaarutigineqartuni misissuinnernilu matumani innersuussutigineqartuni siusissukkut peqataatinneqalertarnissaat qulakkeerneqassasoq.
- Inuit innarluutilit tapersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaanni § 37 naapertorlugu kommunit innuttaasunut siunnersuutaat paasiuminarnerusassasut.

Isumaqarpugut pisortat suliffeqarfiutaasa innuttaasunik tapersersuinnaassusiinik pitsanngorsaanikkut ilaqutariittut inuuneq aamma innuttaasut taakkualu ilaqutaanut inuunerannik pitsanngorsaataassaaq innuttaasunillu ataatsimut atugarissaarnerulersitsissaagut. Taamatut akuliunneq innuttaasunut pitsanngorsaaginnarnani pisortat aningaasaqarniarnanunut iluanaaruteqartitsissaaq. Tamanna aningaasaliineruvoq qularutigingilarpullu inuiaqatigiinnut ataatsimut sunniuteqangaassasoq, pissutigalugu inummut atugarissaarnerulersitsissammat tamanalu peqatigitillugu pisortat aningaasaqarniarnanunut piujuartitsissutaassalluni.

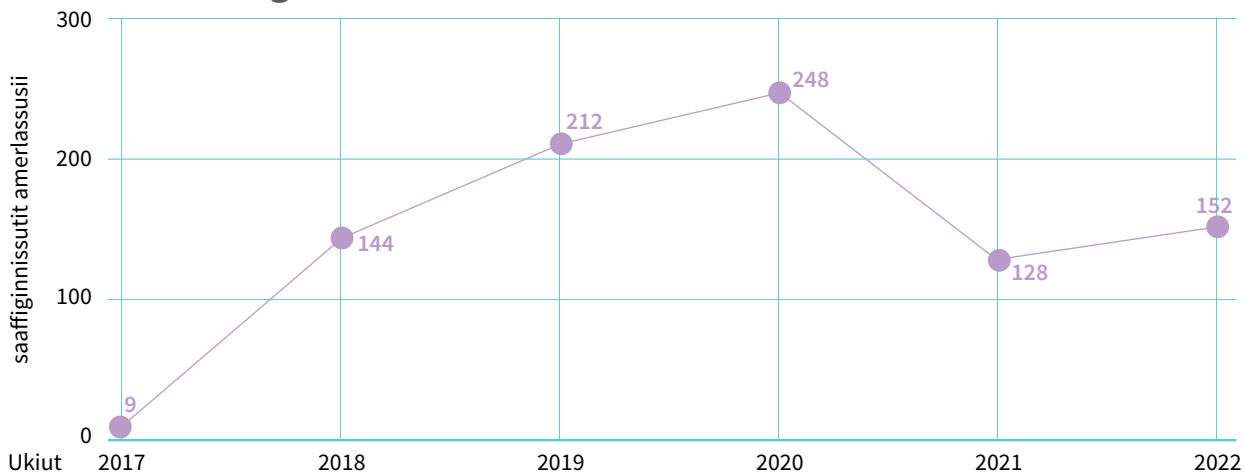
Saaffiginnissutit

Misissueqqissaarnermut matumunnga siunertaavoq Tiliumut innuttaasunit saaffiginnissutaasimasunit paasissutisat ingerlatitseqqinnissai. Tilioq 2020-mi misissueqqissaarnerit "Namminerisamik inuuneqarneq", 2021-mi "Periarfissat assigiit" (taanna 2017-miit 2020-mut pisunut tunngavoq) 2022-milu "Inuiaqatigiinni peqataasinnaattitaaneq" 2021-mi saaffiginnissutinik imalik saqqummersipai. Misissueqqissaarnermi maannakkut atuakkanni 2022-mi innuttaasut saaffiginnissutaat sammineqarlutillu misissoqqissaarneqarpud saaffiginnissutinilu ajornartorsiu-tip pingaarnersaat saaffiginnissutinik suussusersisimasavut qitiutinneqarlutik.

2022-p ingerlanerani Tilioq innuttaasunit siunnersorneqarumasunit 152-eriarluni saaffigineqarpoq. Taamaallilluni Tilioq innunit innarluutilinnit qanigisaannillu 894-eriarluni saaffigineqarsimalluni.

2021-mi qaammatini qulingiluani inuit innarluutillit pillugit oqaaseqartartoqanngikkaluartut 2022-mi saaffiginnissutit 2021-mit saaffiginnissutinik amerlanerupput. Taamaattorli 2019-imiit aamma 2020-miit Tiliumut saaffiginnittut ikinnerupput. Tamatumunnga ilaatigut pissutaasoraarput inuit innarluutillit pillugit oqaaseqartartuat nutaaq pillugu nutaarsiassaq kigaatsumik siaruaakkiartorsivut qitiutinneqarlutik.

Ukiutum saaffiginnissutit amerlassusii

Takusassiaq 1: 2017-imiit 2022-mut ukiumut saaffiginnissutit amerlassusii.

manera. Maajimiit aatsaat Marita innuttaasunik siunnersuisartunngormat saaffiginnissutit amerlatsingaatsiarput. Qaammatini tulluuttuni saaffiginnissutit Tiliup sulisuisa amerlassusiannut aamma naleqqupput, (saaffiginnissutit qaammammut 15-30 miss.).

Pingaaruteqarportaaq maluginiassallugu saaffiginnissut ataaseq arlalinnik nalunaaruteqarfiusinnaammat aamma arlaleriarlunilu attaveqatigiiffiusinnaalluni. Innuttaasup ajornartorsiut ataaseq saaffiginnissutaa, saaffiginnissutit ataatsitut isigisarpaput ajornartorsiummullu tamatumunnga tunngassuteqartumik nutaanik paasissutissaqalersimagaangat, ilanngussassaqalersimagaangat nalunaa

rutissaqalersimagaangalluunniit nutarterneqartarpoq. Siornatigut saaffiginnissutit tamarmik ajornartorsiummut ataatsimut tunngagaluaaraangataluunniit saaffiginnissutit immikkoortutut suliarineqartarput.

Tilioq ukiuni arlalinni peqatigiiffioreersimagaluartoq ukiunilu taakkunani saaffigineqartareersimagaluartoq erseqqippoq nunatsinni innuttaasunut tamanut anngussinnaanerput suli pingaartitarigippu. Maanga saaffiginnissinnaanerat pillugu taakkununga paasissutissiinissaq aamma siunnersuilluarsinnaanitsinnut tatiginninnerulersinnissaannut tamanna pingaaruteqarpoq.

TILIUMUT SAAFFIGINNISSUTIT

Kikkut Tiliumut saaffiginnissinnaappat: Innuttaasut kikkulluunniit Tiliumut saaffiginnissinnaapput. Innuttaasut innarluutillit, taakku qanigisaat, suliamik ingerlatsisut, oqartussat sulisoqarfillu Tiliumut saaffiginnissinnaapput.

Tilioq sunik siunnersuisinnaava ilitsersuisinnaavalu: Tilioq inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii, maalaaruteqarsinnaanerat atugaallu pillugit siunnersuisinnaavoq ilitsersuisinnaallunilu.

Tilioq qanoq attaveqarfigisinnaavarput: Tilioq emailikkut: info@tilioq.gl oqarasuaatikku 24 22 44 imaluunniit ulluinnarni nal. 10-14 nammineq saaffiginnilluni attaveqarfigineqarsinnaavoq.

Angusat pingaarnertit

Tiliumi innuttaasut saaffiginnissutaannik misissueqqissaarnerit sisamassaannik saqqummiussinitsinni maanna innuttaasut saaffiginnissutaannik katersuinermi misissueqqissaarnermilu ukiuni arfinilinni misilittagaqarsimalerpugut. Ajoraluartumik saaffiginnissutigineqartartut, ajornartoorutit aaqqiissutissatullu siunnersuutit ukiuni taakunani suussusersimasavut akuerisimasavullu sulit uteq-qiajuarput.

Ukiuni siuliinisut pisortat suliffeqarfiutaannit annertuutigit, ingammik innuttaasunik sullissinikkut, sumiginnaarnerit maluginiarsimavavut. Ukiumiit ukiumut saaffiginnissutaasartunit tamanna qulequttani ersarinnerpaasimavoq. Misissueqqissaarnermi matumani ajornartorsiutit aalajangersimasut ukkatarissavagut, taakkuupput innuttaasut ikiorserneqarnissaminut ujartuigaluarnerminni pisortanit sumiginnagaanermi kingunerluutit. Erseqqip-pog innuttaasut ilarpassuisa pisariaqartitaminnik pisinnaatitaaffigsaminnullu sumut ikiortissarsiuissanerlutik nalusaraat. Allaffissornerup iluani ingerlateqqinneqaqataartarput, toringitsumik pissusilersorfigineqartarput, sivoosoorujussuarmik utaqqisinneqartarput pisortallu ingerlatseriaasiinik pakatsinernillu allanit nalinginnaasumik aporfilersorneqartarlutik.

Saaffiginnissutit tamakkuninnga misigisaqarfiujuartut ilarpassuinittaq erserpoq saaffiginnittut ilaqutariittut inuunerannut sunniutipiloqartartoq. Misissueqqissaarnermi matumani misigineqartuurtartut taakku sammissavavut. Nakuusernerup, atornerluinerup, imminut nakorsaaser-sornerup, imminut toquttarnerup, immikkoortitsisarnerup, pingitsaaliilluni meeqqanik arsaarinninnerit, aningaasatigut ajortorsiutit aamma tiinganiakujuffineqarneq ilaqutariinnut ataatsimik arlalinnilluunniit innarluteqartortalinnut qanoq sunniuteqartarnerannut takussutissarpassuaqarpoq. Ilaqutariit oqartussaasunit qanoq isiginngitsuusaarneqartuurtarnerat tamatumalu atugarissaarnerannut inuiaqatigiinnullu tamakkiisumik peqataasinnaanerannut sunniuteqarnerat pillugit atuarluni qamunna aalassannaqaaq.

Inuit sapilertarnerat, ilaatigut imminut toquttarnerat, angerlarsimaffeeruttarnerat imigassamillu hashimillu aanngajaarniuteqarluni imminut nakorsaasertarnerat amerlasuutigit takusarpagut. Oqartussaasut sumiginnaarnerat ilaqutariillu ingerlanerliornerat pissutigalugit inuit ilaat ajorluinnartunik inissisimaffealartarput, atugarsaallu unaminartorsiornerminnit kinguneranit imaluunniit imminut illersoriarnermit pisarput.

Naalakkersuisoq Mimi Karlsen aamma 2022-mi Nuummi Tiliup ataatsimeersuurtitsinerani peqataasut allat

5 *Innuttaasut 5-it oqaluttuuppaatigut imminut toqukkusullutik qanigisartilluunniit innarluutilik imminut toqunnissamik eqqarsateqartoq.*

6 *Innuttaasut innarluutillit 6-it imigassamik hashimilluunniit imminut nakorsaasersortarput.*

2 *Innuttaasut 2-t nalunaarfigaatigut angerlarsimaffeerussimallutik angerlarsimaffeeruteqqajaallutilluunniit.*

8 *Innuttaasut 8-t nalunaarfigaatigut sullissisuminnit, ilaquttaminnit ikiuisussaagaluar-tunilluunniit allanit kinaassusersiorfigineqartutut misigisimallutik.*

Suliassat taakku pimoorussassaviupput annertuumillu suliniuteqarfiusariaqarlutik. Innuttaasut ikioqqullutik saaffiginnikkaangata saaffiginnissutaasut ataasiakkaarlugit aaqqiiviginiarnerisa saniatigut pingaartumik pisortaqarfinnit annertuumik sumiginnaanermut saaffiginnissutini uppernarsarsimasatsinnut takussutissatut isiginiartariaqarpavut. Attaveqaasersuinermit tunngaviusumik innuttaasunik innarluutilinnik qanigisaasunillu tapersersuiffiusussanik pitsanngorsaankkut innuttaasut imminut nakorsaasersortariaqartutut imminullu toquttariaqartutut misiginerannik annikillisaasinnaavugut. Soorlu misissueqqissaarnermi matumani nassuiassagipput, qaangerniagassat taakku imaannaanngitsunik ajornartorsiuteqarneranut takussutissaapput inuit ataasiakkaat qaangerniagassarisaannut erseqqissaataannartut isigineqartussaannaanngitsut, aaqqissuussaankulli takkuteqqittuartartunik ajornartorsiuteqarneranut takussutissaasut, taakkulu inuiaqatigiinnut tamanut sunniuteqartartut innuttaasullu inuuneranni sualuttunik ajornartorsiuteqalersitsisinnaasut.

Sammisat taakku itisiliiviginerussavavut, taamaattumik paasisutissaatitta ajornartoorutinit taakkununga qanoq erseqqissaataanerat paasisaqarfigiumallugu qupper-nernut tulluuttunut ingerlaqqiinnariarta.

Peqatigiiffik ISI Tiliup 2022-mi Festivalertitsinerani imatut qulequtalimmi: Live, Laugh, Leave No one Behind

Oslo-mi Tilioq
Disability Pride-mut
peqataanera

Inatsisitigut isumannaatsuuneq

Innuttaasut sullissisunit ikiorneqarniaasaartarnerat ukioq mannattaq ukiuni siuliinisulli ajornartorsiutaasunut innuttaasut Tiliumut saaffiginnissutigisartagaannut pingaarnernut ilaavoq. Erseqqissiaruinnarpoq Kalaallit Nunaanni inatsisitigut isumannaassuseq innuttaasut soqutigisaannut qanoq issusiannullu naleqqutitngitsaq. Kisitsisit takutippaat:

20% Uagutsinnut saaffiginnissutigineqartut **20%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

20% Illoqarfinit saaffiginnissutigineqartut **20%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

28% Nunaqarfinit saaffiginnissutigineqartut **28%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

15% Avannaata Kommunanit saaffiginnissutigineqartut **15%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

26% Kommunimit Kujallermit saaffiginnissutigineqartut **26%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

17% Kommunimit Qeqertalimmit saaffiginnissutigineqartut **17%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

26% Kommuneqarfimmit Sermersuumit saaffiginnissutigineqartut **26%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut. Saaffiginnissutigineqarnerpaasartut tullii 11%-iupput.

22% Qeqqata Kommunia saaffiginnissutigineqartut **22%-ii** innuttaasut sullissinermut atatillugu ajornartorsiutaannut tunngassuteqartut.

Kisitsisini taakkunani erseqqippoq nuna tamakkerlugu sunniuteqarluartumik, ileqqorissaartumik ataavartumillu sullisseriaaseqarneq amigaatigineqartoq. Kommunini tamani, ataaseq minillugu tamanna ajornartorsiutaagajunnerpaavoq. Tamatumani takussutissaavoq kommunit innuttaasut pisariaqartitaannik matussusinnaannginnerannut. Aamma erseqqippoq aaqquussinernik sullissisartut innuttaasunik ikiuilluarsinnaaffiannik atulersitsinarnermut atuuttuartsinarnermullu tunngatillugu ajornartorsiutillit ataasiakkaaginnaangitsut aamma kommunit arlaliusut. Takuneqarsinnaavoq ajornartorsiutit imaanngitsut inunnik innarluutilinnik taakkualu qanigisaannik naggataatigut eqquisartut nuna tamakkerlugu atugaasut.

PAASISSUTISSAT

Sulianik suliaqariaaseq, sullisseriaaserluunniit, innuttaasut uagutsinnut saaffiginnittarnerannut pissutaanerpaasut ilaattut nalunaarutigigatsigu makkununga tungassuteqarsinnaavoq:

- Kommunit sivisuumik utaqqisitsisarnerat akiniaasaartarnerallu,
- oqaasiinnakkut aalajangikkanik nalunaaruteqartarneq aalajangikkanullu allakkatigut uppersaataassaartitsisannginneq
- naammagittaalliortoqarsinnaaneramik ilitsersuuteqannginneq
- naammagittaalliornissamut periarfissat pillugit siunnersuisoqartannginnera
- paasiuminaatsut imaluunniit aalangiussisoqarsimannginneq
- sullissinermi innuttaasumik peqataatitsinnginnerit
- sullissinerup ingerlarnganik paasissutissiisannginneq
- suliaq pillugu imminut akерliusunik paasissutissiisarneq
- innuttaasut oqartussaasoqarfiiit akornanni allanut ingerlateqqinneqaaqartaartarnerat
- suliat tammaaneqartut
- sullissisartut pikkorluttut
- pisortat suliassanik itigartitsineratigut suliassat unittoortarnerat
- sullissisartut taarserartarnersuat il.il.

Erseqqippoq innuttaasut innarluutillit pisariaqartitaat sullissinikkut matussuserneqarneq ajortut. Ajornartorsiutip ilungersunassusia piffissaq ingerlatillugu erseqqissigalutuinnaarpoq innuttaasullu sumiginnarneqarnertik, qanoq iliusissaarunnertik atukkamilu ajornerulernerat misigeqqittuartaarpat. Naalakkersuisut, kommunit pisortatigullu oqartussaasoqarfiiit aqqissuussaaniikkut ajornartorsiutinut ersiutaasunik erseqqissunik iliuuseqarfignilernissaannut maanna piffissanngorpoq.

Aqqissuussaaniikkut ajornartorsiutaasartuq

Aqqissuussaaniikkut sualuttumik ajornartorsiortoqarnera kisitsisinit qulaanit taakkartukkatsinnit, misissueqqissaarnerup matuma sinneranit Tiliullu misissueqqissaarneranit saqqummersinneqarsimasunit allanit taamaallaat erseq-

qiinnangilaq, tamannali saaffiginnissutigineqartartunit tigusimasatsinnit aamma innuttaasunik, kisianni aamma sullissisunik oqaloqateqartarnitsinnit tamanit takuneqarsinnaavoq.

Sullissisartut amerlanerpaartaat suliassaqpallaartarput, uippakajaartarput aamma sunniuteqarluartumik misigineqataasumillu sullissinissaminut isumalluutikipallaarlutillu ilisimasakippallaarput. Tamanna Atorfillit Kattuffiata¹ misissuisitsineranit aamma uppersaataassaartarpoq. Sullissisoq uagutsinnut saaffiginnittoq ima oqarpoq:

---

*“Sulisut ikippallaarput.
Paasissutissinneqarneq ajorpugut
nalusarlugulu kikkut attavigissanerlugit.
Suliassakka 100-nit amerlanerupput.
Qasusarpunga atorfiillu
amerlisinneqartinnissaat pisarisaqarpoq”*

Ersarippoq sullissinermi akuliuttoqarnissaanut annertuumik pisariaqartitsisoqartoq. Kommunini pisortaqarfinnilu allani amerlanerusunik atorfinitsitsisoqartariaqarpoq taamaasilluni isumaginninnermut siunnersortit innuttaasunik naapitsillutillu tusarnaarnissamut piffissaqartarniasammata taakkulu peqatigiillutik tapersersuinissamik pitsaernerpaanik periarfissarsioqatigiittarniasammata. Ilisimasat aamma isumalluutit sullissisartunut tikikkuminartuussaapput taamaasillutik innuttaasut pitsaernerpaamik ikorfartornissaannut pisariaqartitaat pigisinnaaniassammassuk.

Inuit innarluutillit atugarissaarlutillu inuulluataarsinnaasappata pisariaqartitaminnik tapersersorneqarnissaannut akornutaasut taakku naqqaniit iliuuseqarfignisariaqarpavut. Tapersersortissarsiortilluni sumiginnarneqartarneq aqqissuussinernik tatiginnikkunnaassutaasinnaavoq. Qanoq iliusissaarunneq sumiginnarneqarnerlu inuuner-mut ajortumik sunniuteqarsinnaasarmat paasinarpoq. Ul-luinnarni inuuner-mut, ilaqqattanut, siunissamut siumukarnermullu sunniuteqartarpoq. Aporfissat taakkualu innut-taasunut akornutaasarnerat politikkimut atassuteqarput politikikkullu iliuuseqarfigineqarluinnartariaqarlutik.

¹ KNR (2023), Atorfillit Kattuffiat: Isumaginninnermi siunnersortit uippakajaarput, URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/atorfillit-kattuffiat-isumaginninnermik-siunnersortit-uippakajaarput>

ASSERSUUTIT

Innuttaasup innarluutilip angerlarsimaffeqanngitsup oqaluttuaraa qaammatip ataatsip ingerlanerani nalunngisaminni arlalinni tukkusarsimallutik. Iliuuseqartoqanngilaq.

Innuttaasup sullissisuni oqaluttuuppa ilaannikut ulluni marlunni nammineq nikuissinnaanani natermi innangasinnaasarluni, sullissisorli kommunilu ikiuiniarlutik iliuuseqanngillat.

Innuttaasooq innarluutilimmut angajoqqaajusoq oqaluttuarpooq MISI, peqqinnissaqarfik aamma psykiatri suleqatigiinngitsut. Pisortat suliffeqarfiutaat tamarmik immikkut immi-nut naapertuutinngitsunik paasissutissiisartut. Akisussaaffiit allanut ingerlateqqiinnartap-paallusooq iliuuseqartoqassananilu.

Innuttaasooq oqaluttuarpooq sullissisuminit naapertuilluanngitsumik pineqarsimalluni. Sapaatit-akunnerni tallimani tusaanngitsuu-saarneqarpoq. Tamanna kommunimut naammagittaalliutigaa akissutisisimananilu. Kommunimut attaveqaaqqippoo, naammagittaalliutaalu atuarsimanerarpaat akisimanaguli.

Inersimasumut innarluutilimmut angajoqqaaq nammineq toqoreerunik qitornartik qanoq pineqassanersoq ernumagaa. Qitornartimmi sumiginnarneqartartoq takujuartarpaat. Borgmesterimut, kommunalbestyrelsimut ilaasortanut, Naalakkersuisunut Isumaginninnermullu Aqutsisoqarfimmut naammagittaalliorsimagaluarput, iliuuseqartoqanngilarli.

Ilaqutariittut ingerlanerliornerit

Ilaqutariinni ataatsimik arlalinnilluunniit innarluuteqartotalinni ingerlanerliortartut amerlaqaat. Tamanna iliuusisaarunnermit, nukissaarunnermit, mattunnermit, atornerluinermit, nakuusernermit aamma sumiginnaanermit ersertarpoq. Erseqqippooq ilaqutarisaaq aqqissuussanit ikiuisussaagaluartunit sumiginnarneqaraangat ilaqutariit tamarmik eqqugaasartut. Sumiginnaaneq tamanna oqaluttuarineqartumit siammasinnerungaartumik ilaqutariinnut tamanut atugarliulersitsisarpoq. Ilaqutariinni inuup ataatsip pisortanit sumiginnarneqarneratigut atugarliulertartut amerlassusii aalassannarput.

32 *Innuttaasut 32-t ersarissumik oqaluttuaraat ilaquttaminnut innarluutilimmut atatillugu pissutsit atukkatik ilaqutariittut inuunerminnut qanoq sunniutipiloqarsimasut.*

16 *Innuttaasut 16-it oqaluttuuppaatigut inuk innarluutilik ilaquttaminit arlaatigut atornerlunneqartoq imaluunniit ilaqutaasut ilaquttaminnit innarluutilimmit arlaatigut atornerlunneqartut.*

9 *Innuttaasut 9-t nalunaarsimapput sapillertutik qanigisamik ajornartorsiutaannut aalajangersimasunut atatillugu, ingammilli pisortanit ikiortissarsiniarnertik ajornaku-soormat.*

15 *Innuttaasut 15-it najukkaminnit ikiorsiisutisillutillu tapersortissarsiniarner-tik ajornakusoorerat pissutigalugu nuunnissaminnik pilersaaruteqarlutilluunniit eqqarsaateqarput.*

2 *Innuttaasut 2-t allaatigaat qitornamik ingerlalluarnissaat pillugu ilungersortariaqartangaaramik namminneq qimagukkunik qitornatik qanoq pineqassanersut ernumagalugu.*

3 *Innuttaasut 3-t aliasungaarsimapput nammineq innarluuteqartik pissutigalugu meeqqatik angerlarsimaffimmik avataanut inissinneqartariaqarsimammata.*

Tiliup ukiumoortumik innarluutillit peqatigiiffiini isumasioqatigiinnermi peqataasut. 2022-mi Hotel Hans Egede Nuummiittumi.

Ilaqutariittut ingerlanerliortoqartillugu isumiginnikkut tunngaviumik aaqjissuussinermik inunnik toqqissisimalersitsumik, isumannaattumiilersitsisumik eqqissisimalersitsisumillu amigaateqarpugut. Ilaqutaasoq innarluuteqarnera pissutigalugu ilaqutariit sumiginnagaappata, ilaqutariinni atugarissaanermik ajornartorsiorlersitsisarpugut tamannalu inuiaqatigiit sinneranut sunniuteqartarpoq. Taamaattumik pisortaqaarfiit innuttaasunik innarluutilinnik ima tapersersuulluartigisariaqarput innuttaasut innarluutillit ingerlalluarsinnaatillugit taamatuttaarlu innuttaasunut innarluutilinnut qanigisaasunut tapersersuullutik taakkua aamma ingerlalluarsinnaaniassammata inuiaqa-

tigiinnullu peqataasinnaaniassammata. Inuiaqatigiittut ingerlalluarusukkutta taamaaliornissaq isumaginnikkut aamma aningaasaqarnikkut illersorneqarsinnaallunilu pisariaqarlunnarpoq.

Saaffiginnissutigineqartut ilarpasuini ajornartoorutit tamakku uparuarneqarput. Erseqqissaatigerusupparput saaffiginnissutit taakku kisitsisaannaangitsut, inuilli pineqarmata. Nunatsinni najugallit, inuit piviusut inuunerat, ulluinnarisat, inuuniarmerat aamma atugarissaarnerat inuiaqatigiittulli allatulli tusarnaarneqarnissaat paasineqarnissaallu pingaaruteqartigaq.

ASSERSUUTIT

Innuttaasoq oqaluttuarpoq eqqarliminit kinaassusersiorfigineqarsimasutut misigisimalluni. Ilaatigut issiaqatigiittunit allamut ingeqquneqarsimavoq. Tamanna aliasuutigisimaqaa imminullu toqoriarsimalluni.

Innuttaasup innarluutillip qanigisaata oqaluttuaraa ilaqtutami tarnikkut nappaatillip nakorsaatsani pineq ajorai. Taanna ilaqtutami toqorarniarlugit soorasaarisarpoq, kommuni oqaloqatigineqarpoq, iliuuseqarfigineqanngilarli.

Innuttaasoq skizofre-neertumik anaanaqarpoq, taannalu periarfeerukkajuppaat. Sullissineq sivisoorujussuarmik ingerlaneqarsimavoq, saaffiginnittorlu tapersersorteqarsimangilaq. Naluaa qanoq iliussarnerluni.

Innuttaasoq innarluutilik pingasunngornerit tamaasa 610 kr.-inik pisartagaqarpoq, taakkulu hashisiniutigisarpai. Angajoqqaani aanakkunilu aningaasanik tuneqqulluni kimigiiserfigisarpai, taakkulu imminut nakorsaasersornermut atortarpai. Aningaasanik tunineqanngikkaangami soorasaartarpai. Atornerluinermi kinguneranik maanna nipinik tusaasaqartarpoq.

Innuttaasoq innarluutilik pingasunngornerit tamaasa 610 kr.-inik pisartagaqarpoq, taakkulu hashisiniutigisarpai. Angajoqqaani aanakkunilu aningaasanik tuneqqulluni kimigiiserfigisarpai, taakkulu imminut nakorsaasersornermut atortarpai. Aningaasanik tunineqanngikkaangami soorasaartarpai. Atornerluinermi kinguneranik maanna nipinik tusaasaqartarpoq.

Kikkut saaffiginnittarpat?

Saaffiginnissutit nunami sumiiffinnit tamaneersuupput, kommuninit tamanit, illoqarfinnit nunaqarfinnillu, qassinilluunniit ukiulinnit aamma ajornartorsiutaasut suulluunniit saaffiginnissutigineqartarput. Uagutsinnut saaffiginnissutaasinnaasut suulluunniit ammaffigaavut, tamanalu saaffiginnissutigineqartut pillugit paasissutissani takuneqarsinnaavoq.

2022-mi saaffiginnissutit 40%-iisa misaanniittut inunnit innarluutilinneersuupput taamatullu amerlatigingajattut inunnut innarluutilinnut qanigisaasuneersuullutik. Misissueqqissaarnitsinni siullerpaamik qanigisaasut saaffiginnittut inunnit innarluutilinnit saaffiginnittut amerlanerunngillat. Saaffiginnissutit sinneri taakkua 15%-iisa misaanniittut tassaapput sullissisartut, immikkut ilinniarsimasut, eqqaamiuusut ilinniartitsisulluunniit isumakuluttiginnittut, ilinniartut kiisalu innuttaasut politikerillu paasisaqarnerorusuttut.

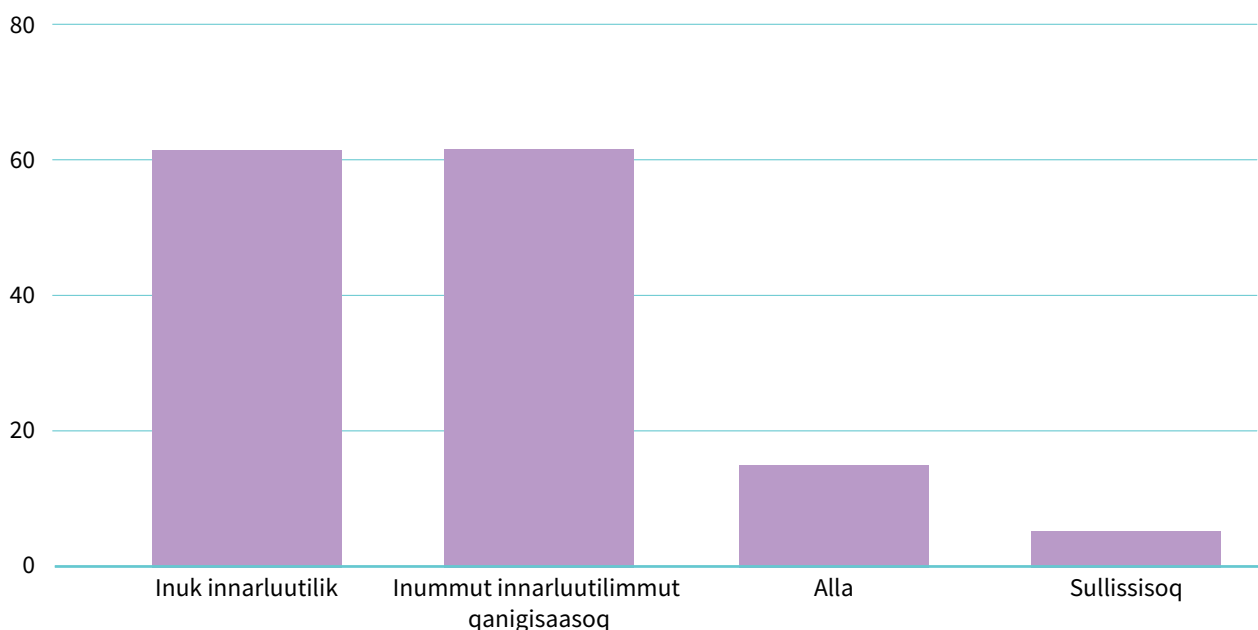
Innuttaasut uagutsinnut saaffiginnissimasut Kalaallit Nunaanni kommuninit assigiinngitsuneersuupput, Kommuneqarfik Sermersuumit Qeqqatalu Kommunianit saaffiginnittut amerlanerussuteqarlutik, illoqarfinnillu annerusu-

neersuunerullutik, pingaartumik Nuummit Sisimiunillu. Saaffiginnissutit amerlanersaat illoqarfinnit inoqarnerusuneersuugaluartut kiffartuussinivut illoqarfinnittaaq minnerni nunaqarfinnillu atorineqartarput.

2022-mi innuttaasut saaffiginnissutaat 152-iusut 85%-ii innuttaasunit illoqarfinneersuupput 13%-iilu innuttaasunit nunaqarfinneersuullutik. Saaffiginnissutit illoqarfinni najugaqartuneersut amerlanerussuteqaraluartut saaffiginnissutit agguataarnerat Kalaallit Nunaanni innuttaasut agguataarnerannut naapertuuppoq innuttaasut 88%-ii illoqarfimmiummata 12%-iilu nunaqarfimmiummullutik.

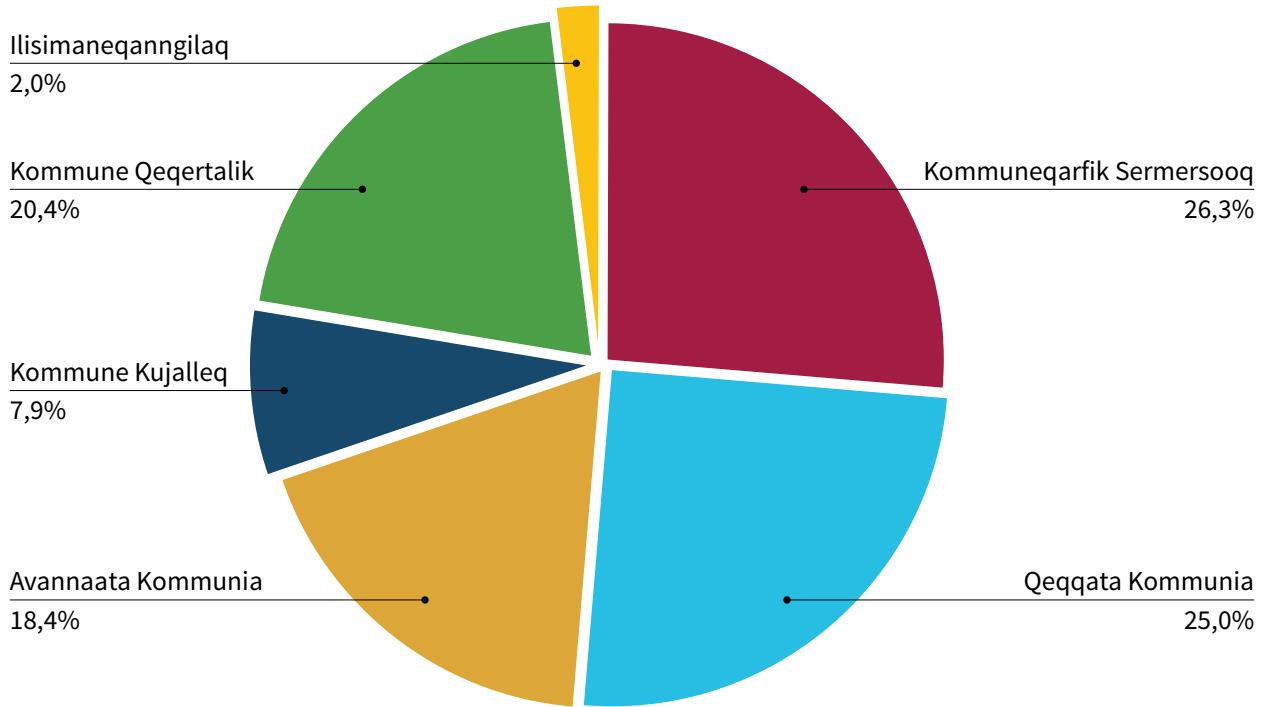
Piffissami 2017-imiit 2019 ilanngullugu saaffiginnissutigineqartunik misissueqqissaaqqaaratta saaffiginnissutit 5%-iinnaat nunaqarfinni innuttaasuneersuupput. 2020-mi taakku 9%-inngorput 2021-milu 14%-iullutik. Saaffiginnissutit inunnit illoqarfiit avataanni najugalinneersut saaffiginnissutinik nalunaarsuisalernitsinniilli taama amerleriarujussuartigisimanerat ajunngeqaaq taamalu Kalaallit Nunaanni innuttaasut agguataarnerannut assingussuteqarlualerlutik.

Saaffiginnissutit eqimattanut assigiinngitsunut agguataarlugit

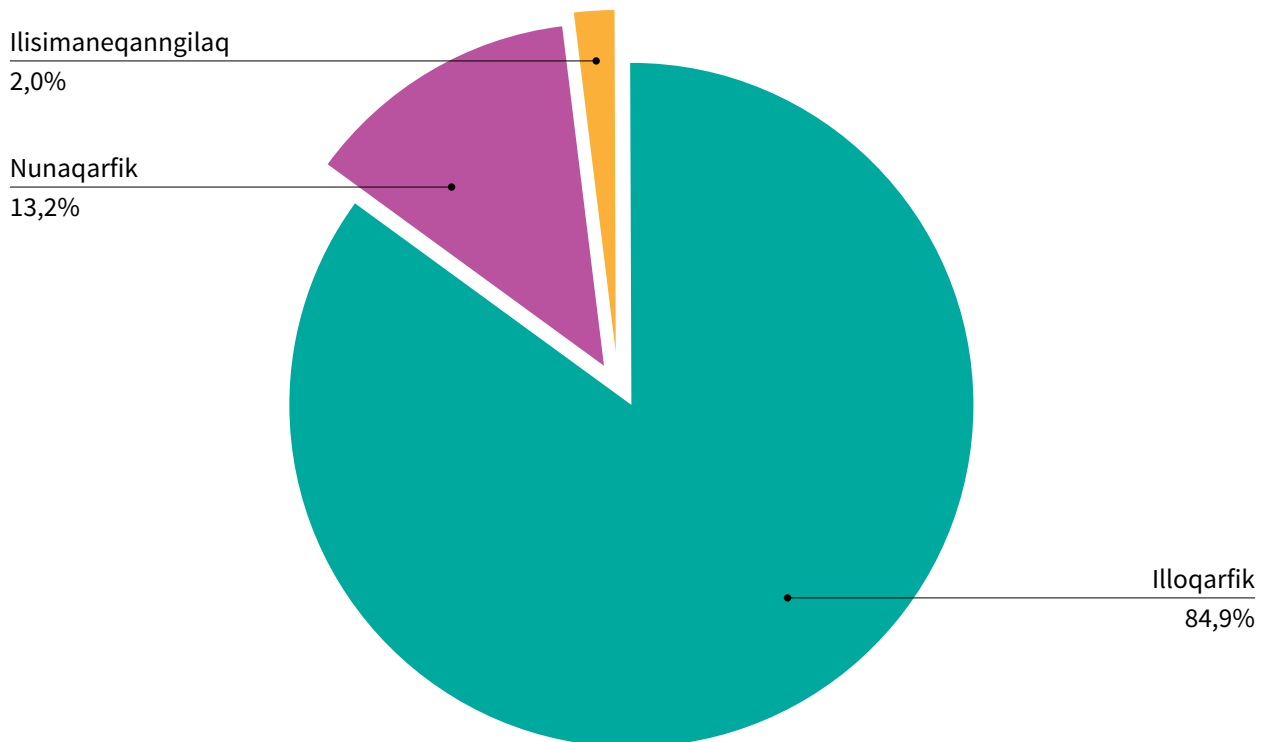
Takusassiaq 2: saaffiginnissutit eqimattanut assigiinngitsunut agguataarlugit

Innuttaasut saaffiginnissutaat kommuninut agguataarlugit

Takusassiaq 3: Innuttaasut saaffiginnissutaat kommuninut agguataarlugit

Innuttaasut illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguataarlugit

Takusassiaq 4: Innuttaasut illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguataarlugit

Tiliormiut tarnikkut innarluutillit ulluanni peqataapput

Misissueqqissaarnermi periaaserineqartoq

Innuttaasut Tiliumut saaffiginnissutaat tamarmik paasisutissanik katersivimmut allatorneqartarput, paasisutissallu misissueqqissaarnermi matumani atorneqartut tassangaanneersuupput. Paasisutissat isumannaassuseq aamma ileqqorissaartumik sunniuteqarluartumillu paasisutissanik aqutsineq Tiliumi pingaartinneqarluinnarput. Pingaartipparput innuttaasut uagutsinnik tatiginninerannik eqqortitsinissarput. Pissutsit Tiliumut saaffiginnissutigineqartuni oqaluttuarineqartut nalunaarusiatsinni allaatigineqarput, imaangilarli Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit tamavimmik taama atugaqartut. Nalunaarusiaq paasisutissarpassuarnik annikigisassaangitsunik tunngaveqarpoq taamaattumillu pissutsinut inuiaqatigiinni innarluutilinnit taakkualu qanigisaannit atugaasunut tikkuussilluarsinnaallutik.

Saaffiginnissutit pitsaassuseq annertussuserlu aallaavigalugit katersorneqarput. Tassa nalunaarusiatsinniipput paasisutissat kisinneqarsinnaallutillu uuttorneqarsinnaasut paasisutissallu sumut tunnganerata aallaavigalugu immikkoortiterneqarsinnaasunik oqaluttuurtallit. Paasisutissat pitsaassuseq aallaavigalugu katersukkat immikkoortunut tamakkiisumik ineriartortitanut immikkoortiterneqarput, immikkoortiterinerillu suliarineqarput saaffiginnissutit suussusiat Tiliullu misilittagaat aallaavigalugit. Pingaarnertut saqqummiussatsinnik erseqqissaajumalluta saaffiginnissutini aalajangersimasuni oqaluttuarineqartunik ilanngussivugut. Tamatuma kingorna annertussuseq aallaavigalugu misissoqqissaarsimasat diagramminngor-

lugit tabelinngorlugillu saqqummiunneqarput paasisutissanut nassuiaatitut paasisutissanullu nalinginnaanerusunut nikingassutaasunullu erseqqissaatitut. Oqaluttuarineqartut tamarmik oqaasertaat kinaassutsimik isertuiumalluni allannguivigineqarput.

